

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-10-15

Vår referens

Rebecca Palm

Utredningssekreterare

rebecca.palm2@malmo.se

Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Parallella samhällsstrukturer: ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

ASN-2026-16776

Sammanfattning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har beretts möjlighet att yttra sig till kommunstyrelsen kring *Parallella samhällsstrukturer (SOU:2026:53)* som är slutbetänkandet av utredningen om ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap.

Utredningen beskriver parallella samhällsstrukturer som ett komplext problem där exempelvis hedersnormer, starka familje- och släktstrukturer, låg tillit till myndigheter, segregation, utanförskap och kriminalitet kan förstärka varandra. Utredningen bedömer att parallella samhällsstrukturer kan få långtgående konsekvenser för både enskilda individer såväl som samhället i stort. Det är därför viktigt att motverka uppkomst och fortlevnad av strukturerna.

Utredningen föreslår ett brett paket av åtgärder. Huvudidén är att motverka parallella samhällsstrukturer genom en kombination av bättre kunskap, integration, jämställdhet, förebyggande arbete, minskad segregation och starkare offentliga institutioner.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag och bedömningar för en förbättrad integration och minskat utanförskap.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och skickar det till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Parallella samhällsstrukturer - ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap (SOU 2026:53)

- G-Tjänsteskrivelse - Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Parallella samhällsstrukturer: ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap
- Förslag till yttrande - Remiss Arbetsmarknadsdepartementet - Parallella samhällsstrukturer: ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap

Beslutsplanering

ASN beredning 2026-09-30

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2026-10-08

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2026-10-22

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Arbetsmarknads- och socialnämnden har fått möjlighet att yttra sig till kommunstyrelsen kring Remiss av betänkande av utredningen om *Parallella samhällsstrukturer - ett kunskapsunderlag för förbättrad integration och minskat utanförskap* (SOU:2026:53).

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Nedan redogörs för de förslag som tydligast berör arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter och uppdrag.

1. Styrning, uppföljning och mer kunskap kring parallella samhällsstrukturer

Utredningen föreslår att målet för politiken mot utanförskap förtydligas genom att begreppet parallella samhällsstrukturer ersätts med en mer konkret beskrivning av parallella normsystem, maktstrukturer och samhällssystem som begränsar individers möjligheter att nyttja sina grundläggande fri- och rättigheter. Syftet är att tydliggöra vilken problematik som ska motverkas och skapa bättre samordning, uppföljning och åtgärder. Utredningen betonar även behovet av gemensam terminologi och att definitionen utformas så att risken för stigmatisering av grupper och bostadsområden begränsas.

2. Stöd till kommunerna från länsstyrelsen

Kommunerna ska kunna få hjälp av länsstyrelserna med att identifiera, kartlägga och utforma åtgärder mot parallella samhällsstrukturer. Stödet ska anpassas efter hur stora problemen och behoven är i olika kommuner. Utredningen föreslår 15 miljoner kronor per år till länsstyrelserna för detta stöd, med finansiering under minst tre år.

En nationell samordnare ska också tillsättas och stödja länsstyrelserna och kommunerna i arbetet mot parallella samhällsstrukturer.

3. Stärka kommunernas uppsökande arbete

Utredningen bedömer att kommunerna behöver stärka sitt uppsökande arbete för att nå personer som inte själva söker information, utbildning eller stöd från samhället. Arbetet bör särskilt omfatta socialtjänst, förskola och vuxenutbildning. Det innebär att kommunen i större utsträckning ska nå utsatta grupper och att arbetet leder till att fler får tillgång till samhällets stöd och skydd.

4. Förbättra integrationen, öka jämställdheten och stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Utredningen visar att konsekvenserna av parallella samhällsstrukturer är särskilt påtagliga för kvinnor. Kvinnors självständighet ska stärkas genom arbete, utbildning och bättre stöd mot hedersrelaterat våld och negativ social kontroll. För att förbättra integrationen och öka jämställdheten föreslås bland annat att kunskapen ska öka om hur negativ social kontroll påverkar möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden. Dessutom bör social och demokratisk integration främjas och parallell rättsskipning utredas för att motverka parallella samhällsstrukturer och öka individens frihet och delaktighet i samhället.

Utredningen betonar också att lagstiftningen mot hedersrelaterat våld och förtryck behöver få större genomslag i praktiken. Myndigheter behöver ökad kunskap, bättre riskbedömningar och effektivt stöd och skydd för utsatta barn och unga.

5. Stärka det förebyggande och främjande arbetet för barn och unga

Utredningen föreslår ett stärkt och långsiktigt förebyggande arbete, bättre samverkan mellan kommunala och andra aktörer samt ett starkare stöd till barn och unga som växer upp i kriminella miljöer. För socialnämnden innebär det framför allt ett behov av tidiga och samordnade insatser där socialtjänst, skola, polis och andra aktörer arbetar tillsammans för att förhindra att utsatthet, kriminalitet och destruktiva normer förs vidare mellan generationer. Utredningen föreslår en nationell kartläggning av kommunernas förebyggande arbete för att identifiera utvecklingsbehov.

6. Stärk samhällets motståndskraft

Samhällets motståndskraft mot parallella samhällsstrukturer behöver stärkas genom ett samordnat och långsiktigt arbete mellan myndigheter. Det krävs tydligare styrning, ökad kunskap och konkreta rutiner för att förebygga och hantera otillåten påverkan, infiltration och korruption inom offentlig verksamhet. Ett långsiktigt förebyggande arbete behövs också för att motverka utanförskap och stärka tilliten i samhället.

Förvaltningens övervägande

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har särskilt bedömt konsekvenserna kring de förslag som tydligast berör nämndens verksamheter och uppdrag.

Förvaltningen noterar att utredningens förslag inte innebär några nya lagstadgande skyldigheter för kommunerna. Förslaget om ett utökat stöd från länsstyrelserna kan ge kommunerna bättre förutsättningar. Länsstyrelsen är en lämplig aktör för att samordna stödet från nationella myndigheter på regional nivå och stödja arbetet på lokal nivå.

Förvaltningen framhåller att begreppet parallella samhällsstrukturer är otydligt definierat. Mot bakgrund av att utredningen konstaterar att det saknas en enhetlig och vedertagen definition och tydlig operationalisering av begreppet parallella samhällsstrukturer, ställer sig arbetsmarknads- och socialförvaltningen positiv till att begreppet bör preciseras i relation till målet för politiken om utanförskap. En mer enhetlig begreppsanvändning utgör i nämndens mening en grundförutsättning för framtagandet av en gemensam problembild, vilken i sin tur kan bidra till att konkretisera de problem som ska kartläggas, analyseras, åtgärdas och följas upp över tid.

Därutöver ser förvaltningen, i likhet med utredningen, även positivt på att målen för politiken mot utanförskap kompletteras med delmål. Genom att formulera delmål kan olika aktörers ansvarsområden och på vilket sätt olika aktörer kan bidra i arbetet tydliggöras.

Däremot avstyrker arbetsmarknads- och socialförvaltningen förslaget om att behålla nuvarande betydelse av målet i politiken mot utanförskap men att lägga till en mening som förtydligar vad som avses med parallella samhällsstrukturer. Dels för att parallella samhällsstrukturer som begrepp ännu inte är vedertaget och riskerar att bidra till begreppsförvirring, och dels för att nämnden anser att det vore klokt att invänta mer forskning om de orsakssamband och mekanismer genom vilka parallella samhällsstrukturer uppstår.

Förslagen om att granska och följa upp socialtjänstens uppsökande arbete tillstyrkes för att identifiera behov, stärka förutsättningar och sprida fungerande arbetssätt. Det är dock otydligt i utredningen vilken myndighet som ska utöva tillsyn och följa upp.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen välkomnar ett stärkt stöd till barn och unga som växer upp i kriminella miljöer. I synnerhet mot bakgrund av ikraftträdandet av den nya socialtjänstlagen den 1 juli 2025 som ger socialnämnden ett uttalat brottsförebyggande uppdrag, med ett särskilt fokus på barn och unga.

Samtidigt menar förvaltningen att utredningens förslag om att stärka stödet för barn och unga som växer upp i kriminella miljöer har ett ensidigt fokus på åtgärder som handlar om att hantera barn och unga som redan uppvisar ett kriminellt beteende, och inte i tillräckligt hög grad adresserar betydelsen av det förebyggande arbetet på universell nivå, det vill säga att agera innan problemen överhuvudtaget uppstår.

Förvaltningen tillstyrker huvudsakligen förslaget om att kartlägga kommunernas förebyggande och främjande arbete. Kartläggningen bör utgå från risk- och skyddsfaktorer i barns och ungas olika livsområden och tydliggöra behovet av samverkan mellan flera aktörer. Det behöver samtidigt klargöras vilka kriterier som ska tillämpas och vilken myndighet som ansvarar för kartläggning och uppföljning. Kartläggningen bör fokusera på om insatserna motsvarar identifierade behov och har vetenskapligt stöd för att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer. Förvaltningen föreslår därför att Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) och Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram ett register som bedömer det vetenskapliga stödet för olika förebyggande insatser. Vidare bör kommunernas befintliga rapportering tas tillvara för att undvika dubbelrapportering, och kartläggningen bör följas av analys, återkoppling och stöd i implementeringen av verkningsfulla insatser.

Förvaltningen betonar även vikten av att synliggöra mäns våld mot kvinnor och barns utsatthet som ett strukturellt problem, så att dessa problem inte hamnar i skymundan av fokus på hedersrelaterat våld och förtryck. När det gäller utredningens förslag om att stärka arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck saknas tydlighet kring vilka konkreta åtgärder som föreslås. Förvaltningen efterlyser därför tydligare förslag.

Förvaltningen ser positivt på de åtgärds punkter som tagits fram gällande att stärka arbetet mot otillåten påverkan och infiltration. Det bör däremot beslutas om vilket ord som ska användas och definition av begreppet. Idag använder kommunen olika begrepp, som exempelvis otillåten påverkan och otillbörlig påverkan.

Forskning, myndigheter och politiska aktörer möter utmaningar i att förstå och kartlägga parallellsamhällen, bland annat till följd av bristande tillit mellan berörda grupper och offentliga institutioner. För att öka kunskapen om problematikens bakomliggande orsaker är samverkan med civilsamhällets aktörer central. Dessa aktörer har ofta etablerade relationer och förtroende hos grupper som upplever utanförskap och kan därmed bidra med viktig kunskap för att utveckla träffsäkra och förebyggande insatser.

Civilsamhället spelar även en viktig roll i att förebygga att konflikter hanteras inom parallella rättssystem genom att bygga tillit och vägleda individer till samhällets ordinarie rättssystem och stödinsatser. En stärkt samverkan med civilsamhället kan därmed bidra

till ökad tillit, bättre tillgång till samhällets stöd och mer ändamålsenliga förebyggande åtgärder.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer sammantaget att utredningens förslag huvudsakligen tillstyrks.

Ansvariga

Louise Linde Enhetschef

Truls Hallin Avdelningschef

Merete Tillman Förvaltningsdirektör